

KİTAP TANITIMI

L. S. Norton, (2009). *Action Research in Teaching and Learning: A Practical Guide to Conducting Pedagogical Research in Universities*. Abingdon: Routledge (ISBN: 978-0-415-43794-3/Paperback - 978-0-415-46846-6/Hardback - 978-0-203-87043-3/Elektronik).

Arş. Grv. Dr. Mustafa CANER*

Alanyazında ‘uygulamacı araştırması’ ya da ‘öğretmen araştırması’ olarak da adlandırılan Eylem Araştırması, öğretmenin öğretmenlik yaptığı ortamda araştırmacı rolü üstlenerek, eylem döngüleri halinde gerçekleştirdiği ve eğitimin çeşitli konularında gerek kendisinin içinde bulunduğu, gerekse gözlemediği sorunlar üzerine sistemli ve bilimsel bilgi toplama ve çözüm önerme süreci olarak tanımlanır (Kuzu, 2009; Smith & Sela, 2005). Alanyazında yer alan tanımlarda, araştırmacının ya da katılımcıların araştırma sürecindeki rolü, tanımlı yapan yazarın benimsediği eylem araştırması ekolü ve araştırmanın düzenlendiği ortama göre eylem araştırması tanımlarında küçük farklılıklar olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, burada tanıtılacak eserinde Norton (2009), eylem araştırmasının yapıldığı ortamı temel alarak yüksek öğretim ortamlarında düzenlenen eylem araştırması türünü “pedagojik eylem araştırması” (pedagogical action research) olarak tanımlamıştır (p.50).

Eylem Araştırması konusuna yüksek öğretim penceresinden bir bakış açısıyla hazırlanan, “*Action Research in Teaching and Learning: A Practical Guide to Conducting Pedagogical Research in Universities*” adlı eser, Pedagojik Araştırmalar üzerine yirmi yılı aşan bir tecrübeye sahip olan ve Liverpool Hope Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğretim üyesi olan Professor Lin S Norton tarafından hazırlanmış, Taylor & Francis bünyesinde Routledge tarafından basılmıştır. Bu eser, üniversitede öğretim yapan ya da araştırmacı olan ve yüksek öğretimde eylem araştırması deseninden yararlanmak isteyen herkes için oldukça yararlı bir baş ucu kitabı niteliğindedir. Eser, öncelikle nitel araştırma desenleyecek tüm araştırmacılar için, özellikle de üniversite ortamında eylem araştırması desenlemek isteyen araştırmacılar için oldukça ayrıntılı bilgi ve örnekler içeren, çok yalın bir dil ile yazılmış bir kaynak kitap niteliğindedir. Eserdeki her ünite sonunda, o üniteye ele alınan konu ile ilgili farklı kaynak ve okuma listelerine de yer vermiştir. Dili İngilizce olan bu eserin ciltli ve karton kapaklı sürümlerinin yanı sıra e-kitap sürümü de mevcuttur ve Taylor & Francis’in resmi Web sayfası olan www.eBookstore.tandf.co.uk adresinden satın alınabilir.

Eser, 224 sayfa (+xviii) ve her biri ayrı ayrı olarak ele alınabilecek iki bölümde 11 üniteden oluşmaktadır. Kitabın önemli bir bölümü de nitel araştırmalarda kullanılabilecek örnek form ve örnek durumları yansıtan eklerden oluşmaktadır. Bu formlar arasında, *Araştırma protokolü örneği*, *Katılımcı bilgi formu örneği*, *Katılım onay formu örneği*, *Araştırma Etik formu örneği*, *Örnek konferans özetleri*, *Editöre mektup örneği*, *Hakem değerlendirmesine cevap örneği* ve *Araştırma bütçesi formu örneği* gibi nitel araştırma araçları da yer almaktadır.

* Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, e-posta: mcaner@anadolu.edu.tr

Takip eden bölümde ayrıntılı olarak ele alacağımız kitabında Norton (2009), pedagojik eylem araştırması'nın aşamalarını okuyucularına örnek durumlarla ve kişisel deneyimleriyle açıklamaya çalışmıştır. Her ne kadar kitap iki bölüm halinde hazırlanmış olsa da eserin tamamı eylem araştırması alanında deneyimi az olan araştırmacılar için yayımlanabilir bir eylem araştırması desenlemesinin tüm aşamalarını tek tek ele almıştır. Eserin ilk bölümü olan ilk dört ünite eylem araştırması hakkında kuramsal bilgilere yer verilirken, beşinci üniteye başlayan ikinci bölümünde yazar gerek kendi araştırmaları gerekse varsayımsal örnek durumlar yardımıyla pedagojik eylem araştırması konusunda araştırmacılara uygulamalı bir rehber sunmaya çalışmıştır.

Birinci Bölüm: Kuramsal Altyapı

Eylem araştırmasının kuramsal altyapısı üzerine odaklanan birinci bölümde yazar, araştırma ve öğretimin bir arada ele alındığı yüksek öğretim ortamında düzenlenen pedagojik eylem araştırmasının gerekçelerini kuramsal bilgiler ışığında ortaya koymaya çalışmış, ve pedagojik eylem araştırmasının 'yansıtıcı araştırma' (reflective practice) ve 'öğrenme ve öğretmede derinlemesine araştırma' (scholarship of teaching and learning) konularıyla arasındaki yakın ilişkiyi vurgulamıştır.

Ünite 1. Putting pedagogical action research into the university context: What are the pressures? (Üniversite ortamında pedagojik eylem araştırması desenleme: zorluklar nelerdir?)

Yazar, birinci üniteye üniversite ve yüksek öğretim ortamında araştırma yapan araştırmacıların karşılaştıkları baskılar, istemler ve beklentilere değinerek kitabına bir giriş yapmıştır. Yüksek öğretimdeki akademisyenlerin araştırma desenleme noktasında karşılaştıkları güçlükleri beş varsayımsal örnek olgu üzerinden yansıtmaya çalışarak, bu örnek olgularda pedagojik eylem araştırmasının nasıl desenlenebileceğini aktarmıştır. Ayrıca ünite sonunda yansıtıcı sorular sorarak bu tür örnek durumlarda pedagojik eylem araştırmasının ne kadar uygulanıp uygulanamayacağını tartışmıştır.

Ünite 2. Why be a Reflective Practitioner? (Neden yansıtıcı uygulamacı olmalı?)

Yazar, ikinci üniteye eylem araştırmasının önemli bir boyutu ve öğrenme-öğretme sürecinin karmaşık unsurlarından birisi olan yansıtıcı uygulama (reflective practice) konusuna odaklanmış ve yansıtıcı uygulamacı (reflective practitioner) olmanın önemli nedenlerini tartışmıştır. Yazar, bu üniteye, öğrenme-öğretme sürecinde gelişmenin gerçekleşmesi için yansıtma kadar eylemin de önemli olduğunu vurgulayarak, eylem araştırmasında yansıtıcı uygulama ve yansıtıcı uygulamacı olmanın önemini iki senaryo üzerinden açıklamaya çalışmıştır. Ayrıca bu bölümde okuyucuların kendi çalışmalarında yansıtıcılığı uygulayabilecekleri güvenilir ve uygulanabilir yöntemleri de sunmuştur.

Ünite 3. Why Engage with the Scholarship of Teaching and Learning? (Neden öğrenme ve öğretmede derinlemesine araştırma ile ilgilenmeli?)

Üçüncü üniteye yazar yansıtıcı uygulama (reflective practice) konusuna devam etmiş ancak bu üniteye ağırlıklı olarak, kendince önemli gördüğü, 'öğrenme ve öğretmede derinlemesine araştırma' (scholarship of teaching and learning) konusuna odaklanmıştır. Yazarın bu üniteye öğrenme ve öğretmede derinlemesine araştırma konusuna ağırlık vermesinin bir nedeni de akademisyenlere bu konuyu daha iyi tanıtmak, onun 'yansıtma' ve 'yansıtıcı uygulamacı' kavramlarıyla olan yakın ilişkisini sergilemek ve bu araştırma türünün kökenini okuyucusuna aktarmaktır. Yazar, bu ünite kapsamında ayrıca pedagojik araştırmacıların neden öğrenme ve öğretmede derinlemesine araştırma ile ilgilenmeleri gerektiği, dolayısıyla da araştırmacıların kuramsal alanyazında önemli bir yer tutan pedagojik alan bilgisini neden bilmeleri gerektiği konularına vurgu yapmıştır. Yazar, akademik dünyaya yeni adım atan okuyucularını da düşünerek, bu üniteye yeni akademisyenlerin 'uygulama yapma' ve 'uygulama yapma üzerine yoğunlaşmanın' nasıl olabileceğinin yöntemlerini de okuyucularıyla paylaşmıştır.

Ünite 4. What is the Case for Pedagogical Action Research? (Pedagojik Eylem Araştırmasının gerekçeleri nelerdir?)

Bu ünitenin ilk bölümü ağırlıklı olarak eylem araştırmasının tarihi ve kuramsal alt yapısına, eylem araştırmasının özelliğine ve eğitim alanındaki özel konumuna değinmiştir. Ünitenin ikinci bölümünde ise Pedagojik Eylem Araştırmasına yoğunlaşarak yazar, yüksek öğretimde eylem araştırması yapan uygulamacılar ile yüksek öğretim dışındaki öğretim alanlarında eylem araştırması yapan uygulamacı arasındaki farkı ortaya koymuştur. Bir başka deyişle, bu bölüm yüksek öğretimde uygulanan eylem araştırması modeli olan Pedagojik eylem araştırması yöntemini ayrıntılı olarak ele almıştır. Yazar ayrıca, üniversitelerde eylem araştırması desenleyecek araştırmacıların karşılaşılabilecekleri olası sorunları ve pedagojik eylem araştırması yönteminin başlıca avantajlarını da bu bölümde ele almıştır. Genel hatlarıyla bu ünite kitabın birinci bölümünde ele alınan eylem araştırmasıyla ilgili kuramsal bilgilendirmeden pedagojik eylem araştırması ile ilgili uygulamalı açıklamaların yer aldığı ikinci bölüme bir geçiş ünitesi özelliğindedir.

İkinci Bölüm: Uygulamalı Açıklamalar

Profesör Norton, kitabının ikinci bölümünde araştırmacılara kendi pedagojik eylem araştırmalarını desenlemede yardımcı olacak bir baş ucu rehberi sunmayı hedeflemiştir. Kitabının bu bölümünde yazar, gerek kendi çalışmaları gerekse varsayımsal örnek durumlar yardımıyla pedagojik eylem araştırmasını tüm ayrıntılarıyla okuyuculara tanıtmaya çalışmıştır.

Ünite 5. Where do you start a Pedagogical Action Research Study? (Pedagojik Eylem Araştırması nerede başlar?)

Ünitenin başlığında işaret ettiği gibi, yazar bu ünitenin ilk bölümünde genel anlamda eylem araştırmasının nasıl yapılacağı üzerinde durarak, eylem araştırmasının dört temel döngüsü olan 'planlama', 'eylem', 'gözlem' ve 'yansıtma' döngülerini ele almıştır. Yazar ünitenin ikinci bölümünde ise pedagojik eylem araştırması üzerinde yoğunlaşarak, bu tür eylem araştırması desenleme aşamalarını ele almış ve pedagojik eylem araştırması için önerdiği beş döngüyü ayrıntılı olarak tartışmıştır. Pedagojik eylem araştırmasının döngülerini 'sorunu tanımlama', 'sorunu çözme yolları üzerine düşünme', 'düşünceleri eyleme dönüştürme', 'çıktıları değerlendirme' ve 'uygulamayı değiştirme' olarak tanımlamış ve tüm bu döngüleri kendi araştırmalarına dayalı varsayımsal bir durum örneği ile açıklamıştır. Ayrıca yazar, ünitenin sonunda eylem araştırması ile ilgili pratik bilgilere ulaşılacak kaynak ve okuma listesine de yer vermiştir.

Ünite 6. What are the Most Suitable Research Methodologies? (Uygun araştırma yöntemleri nelerdir?)

Altıncı ünitenin ilk bölümünde, beşinci üniteye ayrıntılı olarak ele alınan pedagojik eylem araştırması kısaca tekrar ele alınmış ve pedagojik eylem araştırması'nın temel amaçları vurgulanmıştır. Yazar bu bölümde eylem araştırmasında araştırma protokolünün önemini vurgulayarak, Ek B de ayrıntılarını verdiği örnek bir araştırma protokolünü okuyucularına sunmuştur. Altıncı ünitenin ikinci bölümünde ise nitel araştırma yöntemlerinden en sık kullanılan 'anket' (*survey research*), 'deneysel araştırma' (*experiments*), ve 'gözlem' (*observation studies*) odaklı araştırma yöntemlerinin temel özelliklerini ve çeşitlerini açıklayarak bu tür araştırmalarda sıklıkla kullanılan tematik analiz (*thematic analysis*) ve içerik analizi (*content analysis*) yöntemlerinin başlıca özelliklerini açıklamıştır. Yazar ayrıca, eylem araştırması desenleyecek araştırmacıların bu yöntemleri daha iyi anlayabilmesi için varsayımsal senaryolar üzerinden bu yöntemleri örneklere çalışmıştır. Altıncı ünitenin son bölümünde ise yazar eylem araştırmasında kullanılan istatistiksel işlemler üzerinde durarak, bunlardan korelasyon tekniğini okuyucularına açıklamıştır.

Ünite 7. How can you analyse qualitative data in pedagogical action research? (Pedagojik eylem araştırmasında nitel veri analizi nasıl yapılır)

Yazar yedinci ünitenin giriş bölümünde nitel ve nicel araştırma yöntemleri ile ilgili tartışmaları bilimsel pozitivist paradigma, sanatsal paradigma ve her iki paradigmanın birlikte kullanıldığı yaklaşımlar doğrultusunda kısaca ele almış ve her iki yaklaşımı Ek C'ye gönderme yaparak örnek durum çalışmaları üzerinden örneklendirmiştir. Yazar bu ünite de nitel analiz yöntemleri üzerine yoğunlaşarak nitel araştırma yöntemlerinden en sık kullanılan ve birbirleriyle yakından ilişkili olan tematik analiz (*thematic analysis*) ve içerik analiz (*content analysis*) yöntemlerini örneklerle açıklamış ve bu analiz yöntemlerinin her aşamasını ayrıntılı olarak okuyucularına aktararak yayımlanabilir kalitede bir pedagojik eylem araştırması desenleyebilmeleri için oldukça yararlı bilgiler vermiştir.

Ünite 8. How can you analyse quantitative data in pedagogical action research? (Pedagojik eylem araştırmasında nicel veri analizi nasıl yapılır)

Sekizinci ünite de yazar, pedagojik eylem araştırmasında kullanılacak nicel verilerin analizlerinin nasıl yapılabileceğini ele alarak, araştırmalarda sıklıkla kullanılan istatistiksel analiz yöntemlerinden betimsel istatistik (*descriptive statistics*) ve çıkarımsal istatistik (*inferential statistics*) konularında ayrıntılı bilgi vermiştir. Yazar ayrıca, her iki istatistiksel analiz yöntemi arasındaki farkı kısaca vurgulayarak, istatistiksel testlerden anlamlılık (*testing for significance*) ve olasılık (*probability*) testleri hakkında bilgi verdiği bu ünite de hangi durumlarda parametrik hangi durumlarda da parametrik olmayan testlerden faydalanılabileceğinin ip uçlarını okuyucuya vermiştir.

Yazar bu ünite de betimsel istatistik alt başlığı altında merkezi eğilim ölçüleri (*measures of central tendency*), yayılım ölçüleri (*measures of dispersion*) ile sıklık hesaplama ölçülerini (*measures of frequency counts*) ele almış, çıkarımsal istatistik alt başlığı altında da korelasyon testleri, farklılık testleri ve uyum iyiliği testi gibi önemli istatistiksel araçların kullanımları ve hesaplamaları hakkında bilgi vermiştir.

Ünite 9. How can you develop and adapt pedagogical research tools? (Pedagojik araştırma araçlarını nasıl geliştirebilir ve uyarlayabilirsiniz?)

Dokuzuncu ünite de yazar bilinen araştırma araçlarının pedagojik eylem araştırmasında nasıl kullanılabilirliğinin yollarını örneklerle göstermiştir. Örneğin, görüşme yönteminin sormaca yöntemine nasıl uyarlanabileceğini ya da yazılı toplanan cevapların öğrenme ve yansıtmacı değerlendirme kapsamında nasıl ele alınabileceğini örneklerle okuyucuya sunmuştur.

Ünite 10. What are the ethical issues involved in pedagogical action research? (Pedagojik eylem araştırması kapsamındaki etik sorunlar nelerdir?)

Her ne kadar onuncu ünite pedagojik araştırmalarda karşılaşılabilecek etik ikilemlere odaklanmış olsa da, yazar ünitenin ilk bölümünde araştırma, alanyazında genellikle birbirinin yerine kullanılan pedagojik araştırma, pedagojik eylem araştırması ve öğrenme ve öğretmede derinlemesine araştırma kavramlarını da kısaca ele almıştır. Yazar ayrıca eylem araştırmasında sıklıkla karşılaşılan etik sorunları aşmak için kullanılacak katılım formu, anonimlik, gizlilik ve zarardan korunma formları örneklerini de başlıca etik ilkeler alt başlığında okuyucularla paylaşmış ve bu formların örneklerini ilgili eklerde okuyucusuna sunmuştur.

Ünite 11. Going public: How can you grow the influence of your findings? (Halka açılma: bulgularımızın etkisini nasıl arttırabilirsiniz?)

Kitabın son ünitesi olan onbirinci üniteye yazar araştırma bulgularının duyurulması ve araştırma bütçesi oluşturma yolları üzerinde yoğunlaşmıştır. Araştırma bulgularının yayımlanmasının önemini vurgulayan yazar, yapılan bir pedagojik eylem araştırmasının sonuçlarının bir konferans yada akademik dergide yayımlanmadığı durumlarda o araştırmanın sıradan program iyileştirme çabasından başka bir şey olamayacağını iddia etmektedir. O nedenle bu üniteye bir araştırmayı makaleye yada konferans sunusuna dönüştürmeyi adım adım açıklamaya çalışmış ve bu süreçte araştırmacılara yardımcı olabilecek ip uçlarını okuyucusuyla paylaşmıştır. Bu ünitenin son bölümü ise örnekler yoluyla araştırma bütçesi oluşturma ile ilgili temel ilkeler üzerine odaklanmıştır. Araştırma bütçesi ve fonu yönetimi ile ilgili form örnekleri de ilgili eklere gönderimler yapılarak okuyucuya örneklendirilmiştir. Ünite sonunda nitel ve pedagojik eylem araştırmalarına yer veren akademik dergilerin ayrıntılı listesi ve yayımlama süreciyle ilgili kaynakçaya da yer verilmiştir.

Sonuç

Profesör Lin S. Norton'un "Action Research in Teaching and Learning: A Practical Guide to Conducting Pedagogical Research in Universities" adlı kitabı, üniversite ortamında eylem araştırması düzenlemeyi amaçlayan araştırmacı ya da uygulamacıların yararlanabileceği bir çok yararlı bilgi içermektedir. Eylem araştırması hakkında ayrıntılı bilgiye ulaşmak isteyen tüm araştırmacılara yukarıda kısaca özetlenen üniteleri daha ayrıntılı olarak incelemeleri önerilebilir, çünkü üniteler kapsamlı olarak incelendiğinde kuramsal temelleri olan işe yarar bir çok bilgiye ulaşılabilir. Kitabın Ekler bölümü ise yüksek öğretim ortamlarında yapılacak eylem araştırmasının nasıl planlanacağı, desenleneceği, ve yürütüleceğinin ana esaslarını örnekler ile okuyucuya sunmaktadır.

Kitabın dili İngilizce olmakla beraber, yazarın benimsediği kitabi olmayan kişisel anlatım biçimi, ve örneklerle pedagojik eylem araştırmasını açıklaması bu eserin okuyucu dostu bir rehber kitap özelliğinde olmasına yardımcı olmuştur. Yazarın eserde işlenen konuların daha iyi kavranması adına varsayımsal örnek durumlar ve senaryolar kullanması da eserde ele alınan konuların daha iyi anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. Örnek durumlar ve senaryolar yoluyla yazar kendi eylem araştırması desenleme sürecinde yaşadığı sorunları okuyucuya yansıtmış ve böylece kendi ortamlarında eylem araştırması desenleyecek deneyimsiz araştırmacılara karşılaşılabilecekleri olası sorunlar konusunda bir ön uyarı yapmaya çalışmıştır.

Genel hatlarıyla Norton'un bu eseri, üniversite ve yüksek öğretim ortamlarında öğrenme ve öğretme ile uğraşan araştırmacılar için uygulamalı bir kaynak ve rehber kitap olma hedefine uygun olarak hazırlanmıştır. Bu eser, yüksek öğretim ortamında nitel araştırma özellikle de eylem araştırması desenleyecek tüm araştırmacı ve akademisyenler için tavsiye edebileceğim oldukça değerli bir eserdir.

KAYNAKÇA

Kuzu, A. (2009). Öğretmen yetiştirme ve mesleki gelişimde eylem araştırması. *The Journal of International Social Research*, 2(6), 425-433.

Norton, L. S. (2009). Action Research in Teaching and Learning: A Practical Guide to Conducting Pedagogical Research in Universities. Abingdon: Routledge.

Smith, K. & Sela, O. (2005). 'Action research as a bridge between pre-service teacher education and in-service professional development for students and teacher educators', *European Journal of Teacher Education*, 28:3, 293- 310.

